

**ETNOLOGIA I ANTROPOLOGIA KULTUROWA
A BADANIE KULTUR REGIONALNYCH
I REGIONALIZMU
W SPOŁECZEŃSTWACH NOWOCZESNYCH**

CIESZYN
23-25 PAŹDZIERNIK 1996

Organizatorzy konferencji:

- * Zakład Etnologii w Instytucie Nauk Społecznych i Nauk o Kulturze
Uniwersytet Śląski Filia w Cieszynie
- * Komitet Nauk Etnologicznych PAN Warszawa
- * Dom Europejski Cieszyn–Ustroń

Miejsce obrad:

Uniwersytet Śląski Filia w Cieszynie ul. Bielska 62
w dniach 23–24 października
Urząd Miejski w Jastrzębiu Zdroju ul. Harcerska 14
w dniu 25 października

Noclegi:

Hotel „Akademicus” Cieszyn ul. Paderewskiego
Dom Studentów (DSN) Cieszyn ul. Bielska 62
zakwaterowanie wg zgłoszeń: 22/23, 23/24, 24/25, 25/26

Możliwość korzystania z posiłków (według zgłoszeń wcześniejszych)
– Dom Studentów „Uśka” – stołówka akademicka
– Restauracja w Hotelu „Akademicus”

PROGRAM KONFERENCJI

23 październik (środa)

9:00 Sala konferencyjna

Otwarcie konferencji:

- Prorektor Uniwersytetu Śląskiego Filii w Cieszynie
Prof. dr hab. *Alojzy Kopoczek*
- Przewodniczący Komitetu Nauk Etnologicznych
PAN
Prof. dr hab. *Zbigniew Jasiewicz*
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej

Sesja plenarna

✓ *Prof. dr hab. Irena Bukowska-Floreńska*
Zakład Etnologii w Instytucie Nauk Społecznych
i Nauk o Kulturze, Uniwersytet Śląski Filia w Cieszynie.
– Wprowadzenie: **Kultury regionalne w społeczeństwach nowoczesnych – problemy i propozycje badawcze.**

✓ *Prof. dr hab. Dorota Simonides*
Katedra Folklorystyki. Uniwersytet Opolski.
– „Mała ojczyzna” a więź regionalna.

Prof. dr hab. Władysław Kwaśniewicz
Instytut Socjologii. Uniwersytet Jagielloński, Kraków.
– **Kazimierza Dobrowolskiego teoria tradycyjnej kultury chłopskiej a zagadnienie regionu.**

Przerwa

Prof. dr hab. Anna Szyfer

Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu.

– **Regiony pogranicza – grupy czy zbiorowość? Refleksje nad problematyką i metodami badań.**

Prof. dr hab. Kazimiera Wódcz

Prof. dr hab. Jacek Wódcz

Instytut Socjologii. Uniwersytet Śląski, Katowice.

– **Regionalizmy w perspektywie analizy większości i mniejszość.**

dr Izabella Bukraba-Rylska

Zakład Kultury Wsi w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Warszawa.

– **Na styku kultur: kategorie poznawcze i dylematy moralne.**

12:30–14:00 Dyskusja
zgłoszony głos w dyskusji: *doc. dr hab. Marian Kempny*
Zakład Teorii Kultury w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN, Warszawa.
– **Funkcje tradycji kulturowej w społeczeństwach współczesnych**

14:00–15:15 Przerwa obiadowa

15:15–18:15 Obrady w Sekcjach

19:30 Wieczór towarzyski

SEKCJA I

15:15–18:15 Sala konferencyjna

Regionalna świadomość odrębności a inicjatywy społeczne.

R. Kantor
Nawolotrovus
i kultura ma rolę
regionalną
funkcję organizacyjną
pod kątem etniczności
(Krosno, Gornji, Opole)

Prof. dr hab. Teresa Smolińska

Katedra Folklorystyki. Uniwersytet Opolski

– **O potrzebie utożsamiania się z regionem.**

Spoleczne inicjatywy folklorystyczne.

dr Zuzana Profantová, CSc.

Ústav etnológie, Slovenská Akademia Vied, Bratislava. Slovakia.

– **Regiony – národná kultúra – etnológia na Slovensku (predbežny názov).**

dr Eugeniusz Kłosek

Katedra Etnologii. Uniwersytet Wrocławski.

– **Tożsamość etniczna śląskiej ludności rodzimej jako element świadomości potocznej i przedmiot naukowej refleksji.**

Przerwa

dr Iwona Kobzińska

Zakład Etnologii w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN, Warszawa.

– **Świadomość odrębności terytorialnej i kulturowej a poczucie przynależności regionalnej (na przykładzie Polaków z Białorusi).**

Prof. dr hab. Teresa Karwicka

Zakład Etnologii w Instytucie Archeologii i Etnologii Uniwersytet im. M. Kopernika, Toruń.

– **Czy Kujawy są regionem etnograficznym?**

Dyskusja

SEKCJA II

15:15–18:15 Sala 09

Kształt kultury regionalnej a liderzy.

Prof. dr hab. Franciszek Rosiński

Katedra Etnologii, Uniwersytet Wrocławski.

– **Rola duchowieństwa w kształtowaniu kultury regionalnej.**

Ks. dr Wojciech Bęben

Thursday Island, Australia.

– **Rola duchowieństwa w kształtowaniu współczesnej kultury społeczeństw pierwotnych na Nowej Gwinei.**

Przerwa

Prof. dr hab. Anna Brzozowska-Krajka

Instytut Filologii Polskiej.

Uniwersytet im. M. Curie-Skłodowskiej, Lublin.

– **Regionalizm swoistą formą religii – paradygmat podhalański i jego mutacja amerykańska.**

dr Anna Barska

Instytut Nauk Społecznych. Uniwersytet Opolski.

– **Wielokulturowość na Śląsku Opolskim (komunikat).**

mgr Piotr Wąsala

Katedra Socjologii Kultury.

Katolicki Uniwersytet Lubelski.

– **Lider w społeczności lokalnej (komunikat).**

Dyskusja

Regionalizm w sztuce ludowej i kulturze masowej a tradycyjne wzory kulturowe wspólnot regionalnych.

✓ *Prof. dr hab. Barbara Bazielićh*

Katedra Etnologii. Uniwersytet Wrocławski.

– **Problem regionalizmu w świetle europejskiej literatury dotyczącej sztuki ludowej.**

dr Krystyna Kossakowska-Jarosz

Katedra Folklorystyki. Uniwersytet Opolski.

– **Badania śląskoznawcze: nieobecność kultury masowej.**

dr Janina Hajduk-Nijakowska

folklorystka – dziennikarz, TV Opole.

– **Rola współczesnej prasy lokalnej w kształtowaniu poczucia wspólnoty regionalnej (na przykładzie Śląska Opolskiego).**

Przerwa

dr Wanda Musialik

Zakład Badań Historycznych i Niemcoznawczych
Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu.

– **Głosy śląskich elit międzywojnia w obliczu zdarzenia z obyczajową rzeczywistością mieszkańców ziem polskich (komunikat).**

mgr Viletta Ruszczewska
Zakład Badań Regionalnych
Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu.
– **Zróżnicowanie społeczności wiejskiej a funkcjonowanie wzorów kulturowych. Z badań wsi opolskiej.**

mgr Barbara Sopot-Zembok
Ognisko Pracy Pozaszkolnej, Pszczyna.
– **Świadomość tożsamości i odrębności wspólnoty społecznej miejscowości o statusie uzdrowiskowym (komunikat)**

Dyskusja

24 października (czwartek)

Sesja plenarna

9:00–14:00 Sala konferencyjna

Prof. dr hab. Bronisława Kopczyńska-Jaworska ✓
i *mgr Maria Niewiadomska-Rudnicka*
Katedra Etnologii. Uniwersytet Łódzki.
– **Dylematy zaistnienia kultury ludowej w regionie.**

Prof. dr hab. Zbigniew Jasiewicz
Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu.
– **Lokalizm i regionalizm a migracje. Uwagi o związkach z terytorium na ziemiach północnej i zachodniej Polski.**

Przerwa

Prof. dr hab. Leon Dyczewski
Katedra Socjologii Kultury.
Katolicki Uniwersytet Lubelski.
– **Elementy znaczące tożsamości kulturowej w społeczności euroregionu „Bug”.**

mgr Dariusz Wadowski
Katedra Socjologii Kultury
Katolicki Uniwersytet Lubelski.
– **Więź lokalna i więź regionalna ludności euroregionu „Bug”.**

mgr Robert Szwed
Katedra Socjologii Kultury
Katolicki Uniwersytet Lubelski.
– **Uwarunkowania dystansów^u między grupami etnicznymi w euroregionie „Bug”.**

Przerwa

Prof. dr hab. Olga Goldberg-Mulkiewicz
The Hebrew University of Jerusalem. Israel.
– **Pojęcie regionu w tradycji Żydów Polskich.**

mgr Andrzej Peć
Zakład Etnologii w Instytucie Nauk Społecznych i Nauk o Kulturze
Uniwersytet Śląski Filia w Cieszynie.
– **Mniejszość narodowa w społeczeństwie nowoczesnym. Informacja z badań tożsamości społeczno-kulturowej Żydów Polskich w USA (komunikat).**

dr Larissa Wachnina
Instytut Sztuki, Folklorystyki i Etnologii
Narodowa Akademia Ukrainy. Kijów. Ukraina.
– **Regionalne cechy funkcjonowania tradycji mniejszości narodowej na Ukrainie.**

- 13:00–14:00 Dyskusja
- 14:00–15:15 Przerwa na obiad
- 15:15–18:15 Obrady w sekcjach
- 19:30 Koncert kameralny

SEKCJA I

- 15:15–18:15 Sala konferencyjna

Pogranicza społeczne i kulturowe.

Prof. dr hab. Urszula Jadwiga Kaczmarek

Instytut Kulturoznawstwa.

Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu.

– **Zderzenie i mieszanie się społeczeństwa – kultura na pograniczach.** Z badań: „Poczucie tożsamości narodowej i plany życiowe mieszkańców pogranicza” (przykład polsko-niemiecki).

mgr Paweł Schmidt

Katedra Etnologii. Uniwersytet Łódzki.

– **Życie u siebie – przejawy tożsamości społecznej wśród mieszkańców pogranicza etnicznego.**

mgr Walentyna Holowatniuk

Instytut Sztuki, Folklorystyki i Etnologii. Narodowa Akademia Nauk Ukrainy. Kijów. Ukraina.

– **Folklor pogranicza (Podlasia) – odmiany i formy.**

Przerwa

dr Maria Śmielowska

Instytut Nauk Społecznych. Uniwersytet Opolski.

– **Śląsk Opolski – kultura pogranicza a kwestie narodowe.**

dr Urszula Swadźba

Instytut Socjologii

Uniwersytet Śląski, Katowice

– **Młodzież pogranicza kulturowego a jej identyfikacje narodowe.**

dr Tadeusz Kania

Zakład Animacji Społeczno-Kulturowej w Instytucie Nauk Społecznych i Nauk o Kulturze. Uniwersytet Śląski Filia w Cieszynie.

– **Nowe zjawiska społeczne i zmiany kulturowe na pograniczu jako przedmiot badań (na przykładzie Śląska Cieszyńskiego)**

Dyskusja

SEKCJA II

15:15–18:15 Sala 09

Wierzenia a społeczna tożsamość regionalna.

Prof. dr hab. Włodzimierz Pawluczuk

Instytut Religioznawstwa.

Uniwersytet Jagielloński, Kraków.

– **Zwrot ku pogaństwu.**

mgr Natalia Trela

Zakład Nauk Społecznych Politechnika Łódzka – Filia w Bielsku-Białej i Zakład Etnologii Uniwersytet Śląski Filia w Cieszynie.

– **Elementy wierzeń przedchrześcijańskich w przekonaniu mieszkańców Żywiecczyzny.**

mgr Małgorzata Michalska

Katedra Etnologii. Uniwersytet Wrocławski.

– **Religia jako wyznacznik tożsamości etnicznej ludności polskiej na Zaolziu.**

Przerwa

mgr Kornelia Lach

Katedra Folklorystyki. Uniwersytet Opolski.

– **Archaiczne formy kultu św. Mikołaja na pograniczu śląsko-morawskim.**

mgr Dorota Świtala

Katedra Folklorystyki. Uniwersytet Opolski.

– **Ludyczność odpustów w tradycji śląskiej.**

Dyskusja

25 październik (piątek)

9:00 Wyjazd autokarem z Cieszyna do Jastrzębia Zdroju

9:30–11:30 Sesja plenarna
w Urzędzie Miejskim w Jastrzębiu Zdroju

Otwarcie obrad: Prezydent Miasta Jastrzębia Zdroju
mgr inż. Janusz Ogiegło

Regionalizm narodowy i ponadnarodowy.

Prof. dr hab. Zenon Jasiński

Instytut Nauk Pedagogicznych, Uniwersytet Opolski.

– **Rola regionalizmu w zachowaniu tożsamości narodowej.**

Prof. dr hab. Marek Szczepański
Instytut Socjologii, Uniwersytet Śląski w Katowicach.
– **Region i regionalizm górnośląski w perspektywie integracji europejskiej.**

dr Mieczysław Trojan
Katedra Etnologii. Uniwersytet Wrocławski.
– **Współczesne procesy społeczno-kulturowe w Europie w wymiarze regionalnym i ponadregionalnych.**

dr Maria Lipok-Bierwiaczonek
Muzeum Śląskie w Katowicach.
– **Szukanie „małej ojczyzny”. Etnologiczne studium wielokulturowej zbiorowości (rzecz o Tychach).**

dr hab. Zygmunt Kłodnicki
Katedra Etnologii. Uniwersytet Wrocławski.
– **Dziedzictwo kulturowe w regionie. Założenia programowe Ministerstwa Edukacji Narodowej (komunikat – informacja).**

Podsumowanie konferencji.

Prof. dr hab. Zbigniew Jasiewicz
Przewodniczący Komitetu Nauk Etnologicznych PAN.

- 11:20–11:40 Przerwa.
- 11:40–14:00 Wycieczka – zwiedzanie kopalni.
- 14:00–15:30 Obiad na zaproszenie Urzędu Miejskiego w Jastrzębiu Zdroju.

Wyjazd autokarem do Cieszyna (Bielska) dworzec PKP, PKS.

Przewidujemy druk tomu pokonferencyjnego —
prosimy o złożenie w czasie konferencji tekstów re-
feratów o objętości nie przekraczającej 10—15
stron maszynopisu.

Czas wygłoszenia referatu 20—25 minut.

PLAN SYTUACYJNY FILII US W CIESZYNIE

